

جایگاه پایانه های مرزی در حمل و نقل بین المللی

تحولاتی که در دانش فنی و حمل و نقل و ارتباطات پدید آمده است، در حال ساختن جهانی هستند که در آن هر چیزی را می توان در هر جای دنیا ساخت و در هر جای دیگر فروخت. راه شرکت های جهانی که دیدگاه جهانی دارند، از حکومت های ملی که به بهزیستی و سعادت رای دهندگان خود توجه دارند، کاملاً جدا می شود. اتحاد کشورها از بین می رود، بلوک ها یا جبهه های تجارتي پیدا می شوند، اقتصاد جهانی بیش از پیش در هم تنیده می شود. به این ترتیب مناسبات اقتصادی که دنیای اقتصاد ما را شکل می بخشند، در آمیزه سیالی از دانش و جهان بینی (تکنولوژی و ایدئولوژی) شناورند. تحولات درون و تعامل بین این دو نیرو جریان هایی را ایجاد می کند که مناسبات اقتصادی را به داخل یکدیگر می راند.

به این ترتیب تحولات جهانی به وجود آمده این امکان را فراهم کرده است که همه چیز جهانی باشد، یعنی فواصل مکانی و زمانی پوسته دیرین خود را عوض کرده و با لفافه ای جدید و منعطف در عرصه جهانی خودنمایی کند. حمل و نقل هوشمند (ITS) به عنوان یک ضلع تحولات جهانی در سایه دانش فنی و ارتباطات دوربرد بر طبیعت و موانع حاصله از آن غلبه کرده و باعث تقلیل هزینه های زمانی و مالی نقل و انتقال کالا و مسافر شده است. کشورها با شرکت های اقتصادی توانمند در حال جذب دانش و استفاده از مزیت های نسبی خود در سطح بین المللی هستند و برای رونق دهی و گسترش جریان کالا و مسافر در سطوح ملی و فراملی در حداقل زمان با سیستم های حمل و نقلی پیشرفته در حوزه های سخت افزاری (شبکه های جاده ای - ریلی و ..) و نرم افزاری (قوانین و نیروی انسانی و) برنامه ریزی می کنند. در این میان کشورهایی موفق هستند که با استفاده از موقعیت جغرافیایی ممتاز و تأمین زیرساخت های مورد نیاز حمل و نقلی و بازرگانی در مسیر جریان ارتباطات قرار گرفته و از جوامع بین المللی حمل و نقلی منتفع شده باشند.

ایران در طول تاریخ در گره گاه دنیای شرق به غرب و محل عبور کریدورهای ترانزیتی قدیم و جدید و در مسیر دنیای تولید و مصرف قرار گرفته است. وجود جاده ابریشم و شاهی، شاخه هایی از کریدور غرب-شرق و به تازگی کریدور معجزه آسای شمال - جنوب که در تقلیل هزینه های زمانی و مالی نقل و انتقال کالا مابین کشورهای آسیایی و اروپایی نقش مؤثری دارند و در صورت ایجاد، تغییر و اصلاح در ساختارهای فیزیکی (زیرساخت های مواصلاتی، مجتمع های خدماتی - رفاهی و بین راهی، بنادر و فرودگاه ها و پایانه های مرزی جاده ای و دریایی) و قانونی حمل و نقل به عنوان رقیب درآمدهای نفتی در کشورمان نقش آفرینی کنند.

در این میان حمل و نقل جاده ای با لحاظ زیرساخت های موجود و شرایط توپوگرافیکی کشورمان و با توجه به انعطاف پذیری و سرعت جریان در نقل و انتقال کالا و مسافر در بین سیستم های حمل و نقل از اهمیت بسزایی برخوردار است.

میزان مبادلات تجارت جهانی در سال گذشته میلادی حدود ۱۰۵۰۰ میلیارد دلار بود که سهم آسیا و اروپا از آن حدود ۳۵۰۰ میلیارد دلار است. از آن مقدار حدود ۱۰ درصد را هزینه های حمل و نقل تشکیل می دهد. کارشناسان اقتصادی با علم بر تحولات جهانی و ورود دانش و فن آوری های عصر اطلاعاتی در تمام ابعاد فعالیت های انسان ها، برای تسهیل، تسریع و کاهش هزینه های زمانی و مالی در جابه جایی کالا با بهره مندی از حمل و نقل ترکیبی، در حال شکل دهی به راه های ترانزیتی بزرگ با زیرساخت های مناسب در امور مربوط به واردات، صادرات، ترانزیت و صادرات مجدد هستند.

پایانه های مرزی با قرارگیری در نقطه مرزی با کشورهای همسایه ، به عنوان گلوگاه های اتصالی حمل و نقلی ، متناسب با بازارهای هدف منطقه ای و فرامنطقه ای ایران در حوزه صادرات و واردات و ترانزیت مورد بهره برداری قرار می گیرند و بستر این پایانه ها محل گذر جریانات مسافر و کالاهای تجارتي و معاملتي است .

بنابراین ایجاد مستحدثات مربوطه با معماری زیبا و عملکرد مطلوب در پایانه های مرزی در عین ارتقای عظمت فرهنگی و اقتصادی ، نمایانگر عظمت و ثقل سیاست کشورمان در سطوح بین المللی نیز است . برای اساس باید برای تدارک سیستم ارتباطی قوی و مستحکم در ایران به عنوان یک حوزه کشش گردشگری و اقتصادی در جنوب غرب آسیا و حتی دنیا برنامه های جامعی تدوین شود تا تمامی گردشگران و مترددین در کمترین زمان از مکان هایی که به عنوان نمادهای معماری ایران مطرح هستند ، در کشور تردد کنند .

با این اوصاف ، در حال حاضر مجموعه پایانه های مرزی به عنوان گهواره تبلور سیاست های مرزی و اداری سازمان ها و نهادهای ذی ربط تلقی می شوند . آنچه بعد از این در فرآیند تکمیلی اقتدار کشورمان در مرزها نمایان می شود ، مدیریت و برنامه ریزی در کیفیت ارائه خدمات ، نحوه برخورد های رفتاری ، هدایت و راهنمایی صحیح مترددین در راستای احیاء و راه اندازی کریدورهای ترانزیتی و جذب گردشگر است و در عمل اجرای بعضی شیوه های عملکردی با نارسایی جزئی از طریق ادارات مستقر در پایانه مرزی سبب تکوین و اجرای شیوه های نامناسب تر در مرزهای مقابل می شود . بنابراین بررسی و اجرای صحیح شیوه های عملکردی ، آیین نامه ها و هماهنگی ها و ... توسط ادارات ذی ربط با توجه به تاثیر برون مرزی ضروری به نظر می رسد و باید در راستای اهداف عالی کشورمان با توجه به سیاست های مدیریت مشارکتی و تعاملات بین بخشی انجام شود . کشورما با تمام توانمندی های اقتصادی ، اجتماعی و ... دوره انتقالی را به سوی رشد و توسعه سپری می کند . برنامه های توسعه اقتصادی دولتمردان و سیاستگذاران از یکطرف و ظرفیت های بالقوه و توانمندی های قوی ایران در عرصه های تولید و خدمات و نیروی انسانی فراوان از سوی دیگر ، به یقین ایران را به قطب اترساز و ارزشمند در معاملات اقتصادی ، سیاسی و ... در جهان تبدیل می کند . توجه به ارتقای اقتدار تمام بخش های مختلف اقتصادی و اجتماعی و تقویت ظرفیت های بالقوه نهادها در یک قالب مطلوب و بهینه و ایجاد تعامل و همکاری بین بخشی ، به یقین فرایند رشد و توسعه را شتاب بخشیده و در آینده نزدیک زمینه ساز شکوفایی و پویایی ایران در عرصه های ملی و فراملی می شود .

با این اوصاف در جهت همسویی و تعامل با تحولات جهانی و به خصوص عصر فرانوگرانی که سرعت ، نوآوری و فن آوری را به عنوان سرلوحه این عصر و یا دوره تلقی کرده است ، باید رویکرد سازمان ها نیز از آن ویژگی ها تبعیت کند و برنامه های بخشی و ملی در تعامل با تحولات جهانی با علم بر آنها ، تهیه و اجرا شود .

برای ارتقای سیستم های حمل و نقلی به خصوص حمل و نقل بین المللی ، برنامه ریزی در موارد مشروحه زیر می تواند نتایج مفیدی را در رونق گیری حمل و نقل ایجاد کند :

- تامین زیرساخت های مورد نیاز حمل و نقل ترکیبی متناسب با جایگاه منطقه ای و فرامنطقه ای حمل و نقل کشورمان .
- استفاده از فن آوری های عصر اطلاعاتی (ارتباطات دور برد) در امور مربوط به صدور ، کنترل اسناد ، ارزیابی کالا.....
- اصلاح قوانین و ضوابط حمل و نقل بین المللی در يك بسته واحد با لحاظ ضوابط تمامی سازمان های ذی مدخل در کشور .
- شناسایی نقاط ضعف و قوت حمل و نقل ایران در سطح منطقه ای و فرامنطقه ای و ارائه راهکارهای مربوط به آن .
- عضویت ایران در سازمان ها و کنوانسیون های

بین المللی حمل و نقل و برنامه ریزی برای اتصال به شبکه های بین المللی حمل و نقل .

- ارتقا و افزایش سطح توان علمی دست‌اندرکاران حمل و نقل کشور برای درک بهتر جریانات جهانی حمل و نقل .
- نوسازی ناوگان باری و مسافری کشور در سطح استانداردهای بین‌المللی برای حمل و نقل ایمن و سریع ، به روزرسانی برنامه‌های وزارت راه و ترابری در کشورمان با توجه به شکل‌گیری مناطق آزاد در آن با جمیع مزیت‌ها و توانمندی‌های برتر و تامین زیرساخت‌های مرتبط برای رونق‌دهی به جریانات ترانزیتی .

محمد ابراهیم نوشیرانزاده

کارشناس پایانه مرزی جلفا